

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Georgii Calixti S. Theol. D. ... De Praecipuis Christianae Religionis Capitibus Disputationes XV.

Calixt, Georg

Helmestadii, 1658

VD17 VD17 3:303575N

Disputatio IIX. De poenitentia

[urn:nbn:de:bsz:31-128662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128662)

DISPUTATIO III.

DE PŒNITENTIA.

THESIS I.

Magna est cognatio Justificationis & Pœnitentiæ sive Conversionis. Quod enim à parte nostri est, unde homo justificatus esse dicitur, ejusdem respectu conversus quoque esse dicitur. Diversæ tamen sunt considerationes. Nam justificatio consideratur prout ordinem habet ad Deum justificantem; & tractatur ibi non tantum quod Deus acceptat à parte nostri, nempe Fides: sed totum id quod nobis pro justitiâ est in conspectu Dei, omnesque justificationis nostræ causæ. Conversio potissimum consideratur quò ad actus qui à converso proficiscuntur, & in conversione requiruntur, non tantum eam ingredientiæ & constituentes, sed etiam concomitantes aut consequentes, prout ordinem aliquem habent ad Ministerium Euangelij, & Absolutionem denunciandam converso.

II. Pœnitentiæ vocabulum propriè significat angere & dolere de commisso, & nolle committum fuisse. Agellius lib. XVII, cap. I. *Pœnitere tum dicere solemus, cum quæ ipsi fecimus, aut quæ nostrâ voluntate, nostroque consilio facta sunt, ea nobis post incipiunt displicere, sententiamque nostram in iis demutamus.* Hoc verò non fit sine quodam morfu & pœnâ animi; unde Isidorus: *Pœnitentia quasi pœnitentia, eo quòd ipse homo in se puniat pœnitendo, quòd male admisit.*

VOCABU-
LUM PŒ-
NITEN-
TIÆ.

1. 6 Orig.
c. 19.

III. Vulgata versio hoc vocabulo utitur pro conversione.

Z 3

versione.

versione hominis peccatoris ad Deum, quæ tamen plus includit, quàm illud displicere & dolere. Hebræa itaque vox תשובה à radice שוב aptior & plenior est ad exprimendam totam conversionem, actusque & effectus ejus. Etiam Græca vox Μετάνοια melior est, quàm Latina; significat cogitationem quæ suscipitur post factum, illud considerans, erratum animadvertens & improbens, item emendationem & mutationem mentis. Adfinis vox est μεταμέλεια, cujus tamen rarior usus in sacris. Senior filius, qui recusarat ire ad opus patre jubente, dicitur ὕπερον μεταμεληθεὶς abiisse in vineam laboratum, Matth. XXI, 29. Judas μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τεράκοντα ἀργύρια, Matth. XXVII, 3.

IV. Manifestum itaque Latinam vocem *Pœnitentiæ* à primâ & propriâ significatione usu translata esse ad significandum totum actum conversionis. Atque ita acceptæ æquivalet ei in Scripturis, quærere Dominum Deum in toto corde & in totâ animâ, Deut. IV, 29. Hof. III, 5. reverti à viâ suâ malâ, I Reg. XIII, 33. Jer. XXXV, 15. & bonas facere vias & conatus suos, Ier. XLIX, 11. humiliari & exquirere faciem Dei, II Paralip. VII, 14. averti ab iniquitate suâ, prævaricationibus & peccatis suis, Iezech. XLIX, v. 21. XXVII, 30.

V. Quoniam autem & ille, qui Deum antè non novit, ad Deum verumque Dei cultum convertitur: & ille qui membrum Ecclesiæ est, in peccata ex insidijs Diaboli aut carnis infirmitate prolapsus resipiscit & pœnitet; utraque Conversio Pœnitentiæ nomen sortita est.

VI. Sed ut aliquid certi de Pœnitentiâ & Absolutione statuere possimus, exempla ejus rei petemus è S. Scripturâ, quæ sola & certissima norma est quorumcumque

cumque ad religionis negocia pertinentium. David adulter graviter à Nathane Prophetâ objurgatur. *Dixit autem David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Et Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris. Quandoquidem verò re istâ omnino hostibus Domini occasionem de disti blasphemandi, morietur etiam certissimè filius qui natus est tibi. Idem cum populum numerasset, doluit corde suo, aitque David ad Dominum: Insigniter peccavi in hoc quod feci. Nunc ergò transfer quæso ô Domine iniquitatem servi tui, quoniam vehementer stultè egi.*

2 Sam. 12, 13.

2 Sam. 14, 10

VII. Sub initium N. Testamenti Ioannes Baptista prædicabat in deserto, & dicebat: *μετανοείτε*, Resipiscite, mentem mutate, sive meditamini emendationem vitæ: *adpropinquavit enim regnum cælorum.* Matth. III, 1. Marcus I, 4; & Lucas III, 3 ita: *Baptizabat Joannes in deserto, prædicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum, id est, suo baptismo adhortans ad resipiscentiam, ut remissionem peccatorum consequerentur. Et adjicit: Facite fructus dignos penitentiae. Petrus Act. II, 38. Penitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spiritus sancti.* Porro exempla veræ penitentiae videre licet in peccatrice, Luc. VII. in publicano, Luc. XIX. Zachæo, Luc. XIX. In Petro, Matth. XXIIX. Latrone, Luc. XXIII. Iudæis, Act. II. Item Corinthio incestus reo. Penitentiae vanæ & inutilis exemplum præbet Iudas.

IX. Ut autem perturbatæ mentes evidenti consolatione erigerentur, & homo etiam sensibus misericordem Dei erga se voluntatem perciperet, Christus discipulis suis potestatem fecit remittendi peccata. Apud Matthæ-

POTESTAS
REMITTENDI
PECCATA.

Matthæum c. XVI, v. 19 Petro, qui communi Apostolorum nomine confessionem de Messia ediderat, dicit: *Tibi dabo claves regni cœlorum; Quidquid ligaveris in terrâ, erit ligatum in cœlis: & quidquid solveris in terra, erit solutum in cœlis.* Etc. XIIX, v. 18 quod omnibus sub unius personâ promiserat, ijsdem simul sumtis confert in hunc modum: *Amen dico vobis, quæcumque ligaveritis in terrâ, erunt ligata in cœlo; & quæcumque solveritis in terrâ, erunt soluta in cœlo.* Hanc ipsam potestatem ijsdem post resurrectionem suam commendat & confirmat. Ioan. XX, 21. *Dixit eis, Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Et cum hæc dixisset, inflavit; & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum. Quorumcumque remiseritis peccata, remittuntur eis; quorumcumque retinueritis, retenta sunt.* Atque hîc à Christo Sacramentum Pœnitentiæ præcipuè institutum esse docent Tridentini sess. IV, cap. I.

IX. Qualis autem propriè hæc sit potestas, colligere licet ex Luca, qui verbis Christi rem explicat in hunc modum: *Sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati & resurgere à mortuis tertiâ die: & prædicari in nomine ejus pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes.* Hæc itaque potestas remittendi est potestas prædicandi, & annunciandi remissionem. Nam, ut rectè docet Cyrillus, *certè solius veri Dei est, ut possit à peccatis homines solvere.* Atque hoc facit priusquam accedat Absolutio sacerdotis, quandocumque peccator vivâ fide Christum apprehendit, ut sana habet sententia; ut Pontificij docent, quando debito modo contritus est. Bonaventura ait: *Necessitas confitendi post contritionem non est in tali casu propter necessitatem remedij, cum peccatum jam dimissum sit, sed propter obligationem præcepti.* Et nisi adsit fides (sive ut isti volunt,

c. 24, v. 46.

I. 12 in Joan.
c. 56.Comp. Th.
ver. rub. 26.

volunt, contritio) non sequetur remissio peccatorum, ut ut
absolutionem suam adhibeat sacerdos. Remissio itaque
non est effectus istius absolutionis: Nam nihil est causa
effectus alicujus, quo non existente nihilominus sequitur
effectus, propter presentiam alterius causae, quae si praesens
non fuerit, non sequatur effectus quocumque alio existente.

X. Quamobrem recte Hieronymus, quando lo-
cum quem ex Matthaeo adduximus, interpretatur. *Hunc, c 16, v. 19,*
inquit, *locum quidam non intelligentes aliquid sumunt de su-
percilio Phariseorum, ut damnare innoxios, vel solvere se pu-
tent noxios, cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed
eorum vita quaeratur. In Levitico se ostendere sacerdotibus
jubentur leprosi, quos illi non faciunt leprosos vel mundos, sed
discernunt, qui mundi vel immundi sunt. Ita & hic aperte
ostenditur, quod non semper sequitur Deus ecclesiae iudicium,
quae per subreptionem & ignorantiam interdum iudicat, Deus
autem semper secundum veritatem. Et in remittendis vel re-
tinendis culpis, id juris & officij habent ecclesiastici sacerdotes,
quod olim habebant sub lege legales, in curandis leprosis. Hi
ergo peccata dimittunt vel retinent, dum dimissa à Deo vel
retenta indicant & ostendunt. Atque hanc Hieronymi sen-
tentiam sequutus est praecipuus Pontificiorum doctor
Petrus Lombardus, iv sent. distinct. xlix, E; & huncite-
rum communiter sequutos fuisse doctores antiquos
testatur Gabriel iv, dist. xiv, quaest. ii, art. i, not. ii,
sed Scotum in contrariam abiisse. Ipse certe loco jam
citato Hieronymi & Magistri sententiam amplectitur,
nec non iv, dist. xlix, quaest. i, art. ii. Item Alensis
iv, part. quaest. cl, memb. i & ii. Bonaventura iv, dist.
xlix, p. i, art. ii, quaest. i. & ii. Thomas Argent. iv, dist.
xlix, quaest. un. art. ii. Joannes Major iv, dist. xiv,
Aa quaest.*

quæst. III; & dist. XIII. quæst. I. Altiſiodorensis IV. summa, tract. de Pœnitent. Abulensis I. p. defens. cap. V. & VI. Marsilius IV. quæst. X. art. I. ubi docet *absolutionem exteriorem tantum signum esse remissionis culpæ.* Unde manifestum est Tridentinos non antiquioribus solum Patribus, sed suis quoque Magistris anathema dicere sess. IV, can. III.

XI. Nos itaque potestatem remittendi & retinendi non dicimus esse aliam nisi ministerium adnunciandi remissionem aut retentionem; sicut cum sententiam judicis minister ex tabulâ recitat & promulgat, non ipse iudicium exercuisse, verum benè iudicij publicationem administrasse dicetur. Idem hoc loci facit Sacerdos; tabulæ verò è quibus sententiam omnipotentissimi Judicis recitat sunt sacræ literæ, quæ eam ante iacta fundamenta mundi decisam & determinatam continent ita, ut absolutio & vita pœnitentes & credentes in Filium, impœnitentes autem & incredulos mors & damnatio maneat. Unde rectè Ambrosius, *Remittuntur*, inquit, *peccata per Dei verbum, cuius Levites interpret & quidam exsequuntur est: remittuntur per officium sacrumque ministerium.* Item: *Per Spiritum sanctum peccata donantur. Homines autem in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent.* Atque hanc sententiam decretis inseruit Gratianus, dist. I, de Pœnit. c. *Verbum Dei.*

2. de Cain &
Ab. c. 4.

9. de Sp. S.
c. 19.

XII. Vult autem Deus ita Ecclesiæ ministros pœnitentibus & veniam petentibus remissionem adnunciare, ut promissionibus divinis mentes erigantur & fides confirmetur: Impœnitentibus contra & contumacibus peccata retinere, h. e. negare Deum talibus esse propitium

tium, negare esse heredes vitæ æternæ, & apertè denunciare iram & iudicium Dei, quodque sint in potestate Satanæ, destinati pœnis hujus & alterius vitæ, nisi convertantur; denique separare à societate visibilis Ecclesiæ, ne hæc malè audiat apud eos qui foris sunt, & sana ejus membra contagio inficiantur, aut peccatis eorumque pœnis communicent, II Joan. v. 11, sed timorem habeant, I Tim. v. 20; peccator autem ipse, cum sensu iræ divinæ perterritus tum externâ contumeliâ motus ad pœnitentiam redeat & lucrifiat. Unde Paulus: *Si quis non obedit sermoni nostro, per epistolam hunc indicate, & ne commercium habeatis cum illo, ut pudore suffundatur.* Et Ioannes: *Non recipite in domum, nec Ave illi dicite.* Exemplum videre licet in Corinthio, incestus reo, quem Paulus *Satanæ tradidit ad interitum carnis, quò spiritus salvus sit in die Domini Jesu.* Deinde Corinthiis præcipit *non commisceri, si quis, qui frater adpellatur, fuerit scortator, aut avarus, aut simulacrorum cultor, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax; & cum ejusmodi ne quidem cibum capere.* Eundem verò respicientem recipit iterum, & ait: *Sufficit ejusmodi homini oburgatio hæc facta à pluribus: adeò ut è diverso magis condonetis & consolemini, ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeat, qui ejusmodi est.* Idem Paulus Hymenæum & Alexandrum tradidit Satanæ, ut discant non blasphemare, I Tim. I. 10.

2 Thes. 3, 14.

2 Ep. v. 10.

1 Cor. 5, 5.

v. II.

2 Cor. 2, 6.

XIII. Ex hisce, quæ hætenus adduximus è Scripturâ testimonijs & exemplis, facile erit statuere de Pœnitentiâ & de Absolutione.

XIV. Pœnitentia igitur est hominis peccatoris ad Deum conversio, quâ peccata ex doctrinâ legis agnoscit, fatetur, detestatur, de quæ irâ & offensâ Dei angitur: Pœnitentia
de Pœnitentia
Tiq.

Aa 2

erigi.

erigitur autem vicissim voce Evangelij, Christumque & promissiones fide apprehendit.

PARTES
POENI-
TENTIÆ.
MARC. I, 5.
ACT. 26, 20.

XV. Duas, ut patet, Pœnitentiæ partes essentiales constituimus, adpellamusque Contritionem & Fidem. Exprimuntur manifestò à Servatore, cum dicit: μετανοείτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Et Paulus ait testificatum se Judæis & Gentilibus τὴν εἰς τὸν θεὸν μετανοίαν, καὶ πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Atque utriusque figura est in Samaritano, qui in vulnera infundit vinum & oleum: nam & Lex & Evangelium suam hîc operationem & efficaciam exserit. In ipso etiam paradiso primoparentes Deus voce latæ legis perterrefactos & convictos editâ de semine mulieris promissione consolatur, erigit, & in gratiam recipit. Et idem evidenter colligitur ex omnibus exemplis pœnitentiæ quæ habentur in scripturis.

CONTRITIO.

XVI. Contritio verus & serius dolor est de commissis peccatis.

XVII. Vocabulo hoc non utuntur Apostoli, sed pro eo Pœnitentiâ strictè sumtâ, prout à Fide, sicuti ostendimus, distinguitur. Paulus II. COR. VII, 10 vocat λύπην καὶ θεόν, sicut antè adpellasse diximus μετανοίαν εἰς τὸν θεόν: & addit eam operari pœnitentiam in salutem stabilem, scilicet primum esse pœnitentis actum, à quò incipiat pœnitentia. Deducta est itaque vox contritionis e V. Testamento, ubi frequens ejus in hoc sensu usus. Psal. LI, 19. Cor contritum & humiliatum Deus non despiciēs. Psal. CXLVII, 3. Deus sanat contritos corde. Ies. LVII, 15 dicit Deus se habitare cum humiliatis & contritis corde. Et LXI, 1. Mederer contritis corde. LXVI, 2. Respiciam ad afflictum & contritum spiritu.

XIIX. Præ-

XIIX. Præsupponit Contritio agnitionem peccati, & agnitionem iræ Dei adversus peccata, punientis ea temporalibus & æternis pœnis. Utraque autem excitatur à Lege, per quam agnitio peccati, Rom. VII, 20; & quæ hoc sensu iram operari dicitur Rom. XV, 15. Unde *numquid non verba mea sunt, quasi ignis, dicit Dominus, Jere. 23, 29.* & *quasi malleus conterens petras?* Includit odium atque detestationem peccati, & propositum evitandi in posterum; neque non ingenuam coram Deo cum culpæ tum reatus confessionem, ne quidquam vel extenuet vel excuset. Psal. XXXII, 3. *Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea.* Quò pertinent etiam lacrymæ per seriam peccati agnitionem excussæ. Psal. VI, 7. *Laboravi in gemitu meo, natare feci in omni nocte lectum meum: in lacrymis meis stratum meum madefeci.*

XIX. Fides est fiducia, quâ in meritis Christi FIDES adquiescimus. Excitatur voce Euangelij, ut promissiones de remissione per Christum adprehendamus, quum in nobis non inveniamus, per quæ iram Dei sistamus, aut satisfaciamus. Inde dixit Paulus, Legem pædagogum nostrum esse ad Christum, quando videlicet veram contritionem lex operata est, atque sub maledicto esse qui sub operibus legis sunt, & neminem in lege apud Deum justificari, adeoque nihil omninò in se spei esse ipso facto ostendit, à se ad Christum fide adprehendendum ablegat. Gal. 3, 24. Gal. 3, v. 10 & II.

XX. Fidem autem requiri Christus ipse docet, quando ad Paralyticum, *Confide, inquit, fili,* & addit in quid debeat confidere, scilicet *remittuntur tibi peccata tua.* Matth. 9, 2. Et peccatrici: *Fides tuate salvam fecit.* Luc. 7, 50.

XXI. Et quidem Fidem maximè actum & formam

Pœnitentiæ sive conversionis esse inde liquet, quòd is demum conversus rectè dicatur qui fidem habet, & quod nisi fides adsit, neque agnitio neque contritio salutare sint. Nam quicumque non crediderit, condemnabitur. Et hæc voluntas patris est ut omnis qui credit in filium non pereat, sed habeat vitam æternam.

NOVA OBEDIENTIA.

XXII. Quoniam autem ut antè ostendimus, contritionem consequitur detestatio & propositum evitandi peccata in posterum; (nemo enim voluntatem habebit rursus committendi, de quo nunc angatur & doleat) quum etiam fides ejus naturæ sit, ut Paulus eam per caritatem *ερεος & εδων* esse dicat, & Joannes: *Omnis qui in eo manet non peccat*, h. e. non habet propositum peccandi; *Omnis qui peccat non vidit eum, nec cognovit eum*. Et qui non diligit, non novit Deum; de quo puncto superiore disputatione pluribus egimus: manifestum est ex his, Novam obedientiam, sive propositum bene vivendi, sive bona opera à verà pœnitentiâ abesse non posse, quamquam actum ejus non ingrediantur, sed consequantur. Atque hoc est, quod Joannes jubet nos facere fructus dignos pœnitentiæ. Quippe *omnis arbor bona facit fructus bonos*. Christus quum adulteram absolvisset adjicit: *Vade & posthac ne peccaveris*. Paulus ad Agrippam: *Adnunciabam ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Dominum, opera facientes digna ijs, qui resipuissent*. Item: *Age pœnitentiam & fac opera priora*. Hujusmodi igitur fructus ad veram pœnitentiam necessarij erunt non simpliciter, sed ex consequentiâ sive hypothesi, quatenus videlicet vera pœnitentia veram fidem exigit, & vera fides bonorum operum proxima & immediata causa est, ita ut illa per hæc & hæc

Matt. 7, 17.

Joan. 8, 11.

Act. 26, 20.

Apoc. 2, 5.

hæc per illam demonstrari possint, sicut ex Epistolâ Jacobi manifestum est.

XXIII. Quod autem Absolutionem adinet, sive ABSOLU-
TIO. potestatem illam remittendi peccata, liquet ministros eâ fungi ex mandato divino, nihilque sibi licere, nisi quod mandato illo continetur.

XXIV. Sicut itaque Deus impœnitentibus & incredulis remissionem peccatorum non impertit: ita nec eam talibus adnunciare debent ministri.

XXV. Quum autem cordium scrutatores non sint, necesse est, ut qui peccatorum remissionem petunt, quique in ulteriorem sui confirmationem voce ministri eam sibi denunciari volunt, pœnitentiæ aliqua signa coram & confessionem edant, quodque meritis Christi confidant, & quantum in se sit, emendationis propositum habeant; & quod credant, denunciationem à ministro factam niti mandato & promissionibus divinis.

XXVI. Auditiæ absolutioni utpote promissionem & mandatum habenti pia mens fidenter acquiescit, atque ita consolationem concipit & pacem erga Deum. Rom. 5, 1. Et quoniam à Deo tantis adfecta est beneficijs, cavet, ne quoquo modo eum offendant, aut ad iram rursus irriter. In gratiam quoque & quasi *ἀντιδοσιν* tantarum remissionum proximo promptè indulget; sicuti fieri se velle ostendit Servator parabolâ de servo debitore. Item responsio discipulis dato: *Si septies in die peccaverit in te, & septies conversus fuerit ad te dicens: Pœnitet me; remitte ei.* Matth. 18.
Luc 17 3.

XXVII. Postquam sanam sententiam ex sanctæ scripturæ fundamentis juxta analogiam fidei exstruximus & adstruximus; consequens est ut ad adversarios Pontificios

ficios convertamur, & quid illi de Pœnitentiâ & Absolutione statuatur, examinemus.

PONTIFICI-
CIORUM
ERRORES.

XXIIX. Et quidem Pœnitentiam Sacramentum esse volunt; non autem nisi eam, quam post resurrectionem Domini insufflatione in discipulos institutam perhibent, exclusâ quæ fuit in Vet. Testamento, & quam prædicavit Ioannes, nec non eâ, quâ non renati ante susceptum baptismum convertuntur: accipiuntque pro actibus illis, quos edunt pœnitentes, & absolutione ministri, atque ex hac & istis Sacramentum Novæ legis confieri docent, cuius Sacramenti forma sit absolutio facta à sacerdote posita in illis verbis: *Ego te absolvo* &c. materia autem, actus editi à pœnitente, Contritio cordis, ut vocant, confessio oris & satisfactio operis.

XXIX. Nos huiusmodi pœnitentiæ significacionem in scripturis non invenimus, nec aliam nisi quâ ad hominem peccatorem refertur, ut vel totam conversionem denotet, sicut in plerisque dictis; vel tantum unam ejus partem, Contritionem, sicut Marci 1, 15. Lucæ xxiv, 47. Matth. xxi, 32. Act. xx, 21.

XXX. Absolutionem igitur cum ipsâ pœnitentia non confundimus. Neque verò hîc an illa Sacramentum sit, operosè disputabimus. Nam cum Sacramenti adpellatio *ἄνευ* sit, si de rebus conveniret, nullas se de vocabulis *λογμαχίας* excitaturam profitetur Apologia Augustinæ confessionis.

XXXI. Quaquam autem in Absolutione promissio singulis adplicetur, quum tamen desit externum elementum, à Christo in hunc usum destinatum, manifestò apparet non posse Sacramentum dici, quale Baptismus est & Sacra Cœna.

XXXII.

XXXII. Quando verò inter nos & Pontificios PONTIF. PARTES POENITENTIAE. controvertitur de partibus Pœnitentiæ, quas integrales Bellarminus adpellat, & tres numerat, Contritionem, Confessionem & Satisfactionem; hoc potissimum quaeritur, an hæ requirantur ad Absolutionem, & sine his Absolutio fieri non debeat.

XXXIII. Nam quando Pœnitentia propriè & pro conversione accipitur, ex articulo Iustificationis manifestum est, quid requiratur. Quomodo autem Conversio & Iustificatio convenient, supra ostendimus.

XXXIV. Et verba sunt ipsius Bellarmini lib. II de Pœnit. c. XIII. *Scriptura passim docet, eos qui toto corde ad Dominum convertuntur, sine morâ veniam peccatorum accipere.* Habemus itaque adversarium confitentem, sine confessione oris & satisfactione operis haberi posse veniam peccatorum. Quod quomodo cum utriusque necessitate, quam postillâ statuit, conciliare possit, ipse videat. Vel hinc tamen manifestum fit, vera esse, quæ nos supra contra ipsum disputavimus.

th. 8.

XXXV. Prætermitto hæctenus, quam pulerè ipsi inter se convenient Pontificij scriptores in constitutione partium pœnitentiæ. Scotus, Occam & qui eos sequuntur, docent substantiam sacramenti pœnitentiæ consistere in solâ absolutione sacerdotis. Sic quoque Gabriel: *Accipiendo partem propriè, neque contritio, neque confessio, neque satisfactio est pars pœnitentiæ acceptæ pro sacramento.* 4. dist. 16. q. 1. a. 2. concl. 3. *Quia sic pœnitentia realiter non est nisi sacerdotalis absolutio confitentis.* Durandi hujusmodi est sententia: *Contritio & satisfactio non sunt materia neque forma sacramenti pœnitentiæ. Forma enim consistit in verbis absolutionis: materia, si qua sit, in verbis confessionis.* 4. dist. 16. quaest. 1. Petrus de Palude docet *contritionem* 4. d. 16. q. 4. art. 1.

Bb

tionem

tionem esse materiam remotam, confessionem propinquam; satisfactionem autem in absolutione injunctam esse partem formalem ipsius formæ.

XXXVI. Hoc saltem nunc quæro, quomodo actiones unius hominis, partim immanentes partim transeuntes materia esse possint actionis alterius ab alio homine præstitæ? Et quomodo satisfactio operis, quæ denique sequitur Absolutionem & susceptionem Sacramenti, nonnumquam planè intermittitur, materia esse possit ipsius Sacramenti? Nam totum integrale requirit quamlibet sui partem actualiter. Et quomodo Contritio cordis, quæ per se est insensibilis, possit esse materia sensibilis? Et quomodo, quum impossibile sit sine fide placere Deo, Deo tamen placeat Pœnitentia Pontificia, in quâ ne minima quidem fidei mentio?

XXXVII. Judas certè quæ requirunt Pontificij, euncta præstitit. Contritus est, Confessus est, & quidem sacerdotibus: demum satisfecit opere, argentum abiecit in templum & abiens strangulavit seipsum. Pontificiam igitur pœnitentiam totam habuit; & tamen veram non habuit. Pontificia itaque vera non est. Quòd autem neque Iudæ neque à Pontificijs descripta pœnitentia vera sit, in causâ potissimum est defectus Fidei. Nam quicumque non crediderit, condemnabitur.

XXXVIII. De Contritione tradunt Pontificij, aliam imperfectam esse, quam Attritionem vocant, ortam ex consideratione turpitudinis peccati atque iræ Dei, & metu pœnarum; aliam perfectam ortam ex dilectione Dei, quâ dolet homo, quod summum bonum & Deum tam beneficum offenderit. *Attritio dicitur actus displicentiæ cum privatione infortitatis, & ideo quando infirmatur*

CONTRI-
TIO.

matur à caritate, perdit rationem attritionis. Fr. Mayron.
IV, dist. xv, quæst. III, art. II.

XXXIX. Verùm sacræ litteræ Contritionem veram non hinc solùm, sed etiam inde oriri docent. Psal. xxxiix, 4. *Non est pax ossibus meis, nec sanitas in carne meâ, à facie iræ tuæ.* Psal. vi, I. *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in irâ tuâ corripas me.* Quare parum tutum est negare à sensu iræ & pœnarum oriri.

XL. Potius si Contritionis discrimen faciendum, inde id petendum erit, quòd aliam fides excipiat & subsequatur, aliam non item; atque hanc mortiferam esse, ut in Juda, pœnitentiam pœnitendam, & tristitiam seculi, II Corinth. vii, 10. illam salutarem, ut in Petro.

XLI. Atque salutarem singulare Dei donum esse, quum non simus sufficientes ex nobis ipsis cogitare aliquid boni, quasi ex nobis ipsis, II Cor. vii, 5, testantur etiam dicta. Act. v, 31. *Ut det pœnitentiam Israël & remissionem peccatorum.* Act. xi, 18. *Nempe etiam gentibus Deus pœnitentiam dedit ad vitam.* II Tim. ii, 25. *Si fortè eis Deus dederit pœnitentiam ad agnitionem veritatis.* Jezech. xxxvi, 26. *Dabo vobis cor novum, & Spiritum meum ponam in medio vestri. Et auferam cor lapideum de carne vestrà, & dabo vobis cor carneum.* Ex quibus intelligitur & resellitur error, qui Contritionem dolorem esse definit voluntariè adsumtum, eamque adscribit libero arbitrio & viribus humanis.

XLII. Deinde blasphemia est in Christum, & injuria in perfectissimum ejus meritum, quòd docent Contritionem esse causam remissionis peccatorum. Nam si ex operibus hereditas, evacuata est fides, &

196 DE PONTIFIC. ERRORIBUS
abolita promissio. *Gratiâ salvati estis per fidem, & hoc non ex vobis. Eph. II, 8. Justificamur gratis per ipsius gratiam. Rom. III, 24.*

XLIII. *Necessaria quidem est in Pœnitentiâ Contritio, quia Deus ita ordinavit, ut Lex sit pædagogus noster ad Christum, & ut morbum agnoscamus; nequam ut ipsa remissionem efficiat vel mereatur. Quam egregiè enim efficiat & mereatur, vivum exemplum est in Caino & Judâ.*

XLIV. *Quâ verò metamorphosi quod antè erat materia nunc fit causâ efficiens? Et quis umquam somniavit causâ curationis esse, si æger agnoscat morbum, fateatur aut doleat? Certè tota ea sita est in medico perito & fido.*

CONFES-
SIO.
XLV. *Quantum ad Confessionem, obiter notandum est, hanc vocem in sacris accipi aliàs pro simplici & liquidâ adfirmatione, Joan. I, 20. Matth. VII, 23. Tit. I, 16; aliàs pro professione doctrinæ; aliàs pro laude & celebratione divinâ, ut in Psalmis: *Confitemini Domino.* Aliàs autem, quod magis huc facit, pro agnitione & confessione criminum, quæ fit vel coram Deo corde; aut corde simul & ore; vel coram hominibus, sive privatim, sive publicè: Estque vel totius Ecclesiæ, vel unius ejus membri, & alia quidem generica & universalis, alia specifica graviorum quorundam delictorum. In sacrificijs V. Testamenti usitata fuit quædam publica confessio tum unius aut paucorum, tum totius Ecclesiæ, quâ & in genere se damnabant, & aliqua scelera speciatim enarrabant, ut videre est in descriptione sacrificiorum. Exemplum quoque est Nehem. IX.*

XLVI. *Quod autem adinet Confessionem, quam*

quam alteram Poenitentiae partem Pontificij constituunt, supra nos monuimus, Confessionem exigi debere à Ministro, ne impoenitentibus & indignis remissionem annunciet; quo respectu illa à parte Ministri necessaria erit. Utilis quoque est à parte aliorum, qui aut exemplum conversionis, ut & ipsi convertantur, inspiciant; aut de converso gaudeant & Deo gratias agant. Requiritur quoque à parte ipsius peccatoris, ut is se humiliet & talem fateatur, qui misericordiam & veniam indigeat.

XLVII. Hoc autem fieri potest externis signis, potissimum quidem vivâ voce, idque vel secreto vel manifestò. De huiusmodi confessione habetur locus in Actis XIX, 18. *Multi credentium veniebant confitentes & adnunciantes actus suos.* Matth. III, 6. *Baptizabantur ab eo in Jordane confitentes peccata sua.* Et in Epistola Jacobi V, 16. *Confitemini alterutrum peccata vestra: quod nonnulli de mutuâ offensarum confessione & deprecatione exponunt.*

XLIIII. Anverò confessio coram pluribus, vel secreto in unius aures fieri debeat, nullum exstat in scripturis mandatum.

XLIX. Quod autem Ecclesia ritus ad ordinem & aedificationem facientes observat, inter quos etiam ille est, ut qui sceleribus notarijs Ecclesiam publicè offendit, publicè quoque confiteatur & deprecetur, & signa aliqua poenitentiae externa edat; quales quoque constitutiones in antiquâ Ecclesia subinde mutatae sunt: accuratè hæc, inquam, discernendæ sunt ab ijs, quæ expressè in scripturâ continentur, ne utrisque parem aut auctoritatem aut necessitatem adsignemus.

L. Chemnicus adnotat huiusmodi graviorum

Bb 3

crimi-

CONFES-
SIO AUC-
RICULARIS.

2 part. Exam. Conc. Trid.

criminum confessionem, aliàs fuisse publicam, eamque vel ex lege, si crimen innotuisset, vel si occultum esset, voluntariam; aliàs privatim primùm, sed post quoque, si sacerdoti videretur, publicè præstitam; aliàs confessionem quidem privatim factam, sed pœnitentiam sive multam publicè persolutam; aliàs utrumque privatim peractum, & nihil in publicum emanasse.

CONFES-
SIO PRI-
VATA.

LI. Habet autem & suas utilitates privata & specifica graviorum criminum confessio, nec à nobis improbatut, si fiat instructionis, consilij aut consolationis, nec non discretionis ergò.

LII. Atque talis est Confessio, quæ fit hominibus. Atea, quæ Deo fit potissimum, actus est contritionis, & effectum legis; quæ si cum fiducia in Christum fiat, perfectam conversionem constituit à parte peccatoris, quam à parte Dei excipit Remissio sive Justificatio. Hoc docet Joannes, quum ait: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* David: *Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Ita confitebatur Publicanus: *Deus propitius esto mihi peccatori. Et descendit justificatus in domum suam.* Ita Acolastus: *Pater peccavi in cœlum & coram te: neque post hoc sum dignus, qui vocer filius tuus. Dixit autem pater servis suis: proferte stolam primam, & induite illum.* Ita in Oratione Dominicâ jubet nos Christus quotidie Deo peccata confiteri & veniam precari. Item: *Si omnia feceritis, dicite, servi inutiles sumus.*

ENARRA-
TIO SIN-
GULORUM
PECCATO-
RUM.

LIII. Pontificij requirunt particularem enarrationem & enumerationem singulorum peccatorum, in specie sacerdoti faciendam.

LIV. Ve-

LIV. Verum hæc inutilis est. Qui enim se peccatorem confitetur, neque negat nullum præceptum divinum esse, cui planè & plene satisfecerit: is non opus habet singula enarrare, quum in hæc confessione omnia peccata, quæ singulariter enarrari possunt, includantur. Deinde impossibilis est. Nam *delicta quis intelligit?* Quasi Psal. 19. 37. verò brevi temporis spacio enumerari possint omnia, unà cum omnibus suis circumstantijs peccata per integrum annum commissa? Dicunt enim Tridentini, statuisse Lateranense Concilium, ut præceptum confessionis saltem semel in anno, ab omnibus & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impletur: scilicet, ut subjungunt, *sacro illo & maxime acceptabili tempore Quadragesimæ.*

LV. Quare rectè nostri Pontificiam confessionem carnificinam conscientiarum adpellant, per quam non tantum Monachi secreta etiam summorum Monacharum extorquent, verum mentes in desperationis periculum præcipitant.

LVI. Nam peccatum, quod non confiteris, non remittitur. Peccatum quod remissum non est inducit damnationem. Quare sicut certus esse non potes, te omnia tua peccata confessam, ita nec certus esse potes, te liberum à damnatione. Immo sicut certus esse potes, te omnia tua peccata in specie non enarrasse: ita certus eris de eorum retentione & tui damnatione. Quod si dicant, ut dicunt Tridentini: *Reliqua peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrant, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Prophetâ dicimus: Ab oculis meis munda me Domine;* quur non & Psal. 19. nos dicamus reliquorum eamdem esse rationem, & in generali confessione includi?

LVII. Po.

LVII. Postremò enumeratio singulorum peccatorum sacerdoti facienda non habet præceptum divinum, nec aliquam promissionem, nec exemplum in sacris literis. Ergo non est de jure divino, & per consequens neque necessaria, neque pars pœnitentiæ.

LIIX. Ipsi quidem Pontificij olim hanc negarunt. Gratianus quidem *de Pœnit. dist. I* ejus necessitatem in dubio relinquit. Glossa de pœn. dist. v, c. 1, *Melius*, inquit, *dicitur eam institutam à quadam generali sive universali Ecclesiæ traditione, potius quàm ex Novi vel Veteris Testamenti auctoritate.* Idem sentit Panormitanus in *c. omnis, de pœnit. & rem.* ubi explicat determinationem Concilij Lateranensis de necessitate confessionis. Quoniam verò hæc malè defenditur, nisi sit de jure divino, laborant Scholastici, ut id alicunde eruant. Sed quid agant, ubi nec fidiculis aliquid extorquere possunt? Quare Scripturam non succurrere fatetur Gabriel ingenuè:

4. d. 17. q. 1.
art. 1. G.

Finaliter dicendum, quòd præceptum de confessione sacramentali promulgatum est à Christo Apostolis. Et per ipsos Apostolos promulgatum est Ecclesiæ verbo & facto sine omni scripturâ.

4. d. 17. part.
s. art. 1. q. 3.

Bonaventura sic loquitur: Dominus non instituit in se: sed fuit à Domino insinuata; ab Apostolis instituta; ab Episcopo Hierosolymitano Jacobo promulgata. Tridentini nihilominus anathema dicunt, si quis negaverit confessionem sacramentalem vel institutam vel ad salutem necessariam esse jure divino.

lib 3. de Pœnit. c. 2.

LIX. Id autem can. v collegère in hunc modum, quem retinet etiam Bellarminus, qui inquit: *Judicium sine cognitione causæ ne quidem fingi potest. Quare si ex Evangelio probavero, Apostolos & eorum successores judices esse à Domino in Ecclesiâ constitutos in causis pœnitentium, simul etiam probavero,*

probavero, jure divino confessionem peccatorum in specie coram sacerdote esse faciendam. Tria sunt loca præcipua, ex quibus judiciaria ista potestas demonstrari potest. Sunt autem illa, quæ nos suprâ recitavimus.

LX. Verùm quis est, qui vanitatem consequentiæ non intelligat? Et quis sit sensus, suprâ ostendimus ex Lucâ. Alienum beneficium exsequuntur Ministri: non pro tribunali sedent aut judicum officia peragunt. Refragatur pleno ore Paulus: *Sic de nobis reputet homo, ut de ministris Christi, & dispensatoribus mysteriorum Dei. Quod superest requiritur in dispensatoribus ut quisque fidus reperiat. Quis si judex est, ministrum non verò judicem se dicit? præsertim quum ibi explicet, quo loco habendus sit ab auditoribus suis. Et subjungit: Nolite ante tempus judicare usque dum veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Hoc tempus nolunt expectare Pontificij, verùm sibi Dei partes sumunt, ipsique nihil relinquunt.*

LXI. Omnium clarissimè, quæ suæ sint in hoc negotio partes, ostendit, & præterea Christi verba explicat II Cor. v, 19. *Deus nos sibi reconciliavit per Christum: & dedit nobis ἀγωνίαν τῆς καταλλαγῆς ministerium (non judicium) reconciliationis. Nempe quia Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum; posuitque in nobis verbum reconciliationis. Itaque nomine Christi legatione fungimur &c.* Hic Deus dicitur remittere peccata; Apostolos habere non nisi ministerium & verbum reconciliationis; nulla mentio judiciariæ potestatis.

LXII. Quòd si adèd judicium hic debeat esse, ubi actor, ubi reus, ubi testes? Etenim sine his judicium

fingi nequit. An idem actor, reus & testis? Quòd si dicant aliud esse iudicium hoc & differre à politicis; esto: atque ideò agnoscant *κατὰ χριστιανισμὸν* vocabuli, & desinant odiosi esse comparando ad illa, & exigendo unum requisitum, quum plurium convenientiam dare non possint. Certè si iudices sunt, quare peccata remittunt? An non metuunt illud Prophetæ: *Væ dicentibus malum bonum, & bonum malum?* Vel si peccata remittunt, quare iudicis sibi officium arrogat, cuius non est remittere, sed juxta meritum plectere? *Medicinæ itaque locus hic est non iudicij, non pœnas sed remissionem peccatorum tribuens.* Chrysof. hom. IX de pœnitentiâ.

LXIII. Porrò Christus ita vult ut procedant hac in re ministri, prout ipse fecerat. Dicit enim: *Sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos.* At ille sine præmissâ particulari enumeratione absolvit paralyticum Matth. IX. peccatricem Luc. VII. Zachæum Luc. XIX.

SATISFA-
CTIO OPE-
RIS.
lib. 4, c. I.

compend.
Theol. ver.
1. 6, rub. 27.
4, d. 14, q. 3,
a. I.
4, dist. 16,
q. 2, a. I.

LXIV. Satisfactionem nihil aliud esse dicit Bellarminus, nisi actionem, quâ quis qui alterum læsit, tantum facit, quantum satis est ad injuriam compensandam; sive, quantum is qui læsus est justè exigit. Scholastici ante Bellarminum definierunt redditionem voluntariam æquivalentis, aliàs indebiti. Bonaventura dicit: *Satisfactio debet respondere culpæ in numero, pondere, & mensurâ.* Nam secundum Mayronem, *Si minus valeret, non esset satisfactio, sed minus factio.* Et Gabriel, *Adverbium SATIS, inquit, importat æquam correspondentiam ejus quod redditur ad id, pro quo redditur, sive in beneficijs, sive in pœnis.* Ex quo sequitur, quòd minus reddens pro peccato, quàm justitia divina exigit, licet injunctum à confessore impleat, non satisfacit, soluturus in futuro, quod minus injunctum est & solutum in præsentibus. Verùm

Verùm Bellarminus aliquantum sanior factus duplicem satisfactionem constituit. Nam *aliquando fit, inquit, ad absolutam & perfectam æqualitatem; aliquando ad imperfectam.* Totam autem controversiam esse dicit, *utrum saltem imperfecta illa satisfactio, quæ acceptatione & donatione Dei nititur, locum habeat in Sacramento Pœnitentiæ.* Faterur enim, *quòd nisi aliqua acceptio aut donatio intercedat, nemo possit illi pro peccatis in eum admissis satisfacere.*

LXV. Jam autem primò in genere notum est, de nullius acceptatione aut donatione constare posse, nisi constet de expressâ acceptatoris voluntate testatum facientis, quòd sic velit, jubeat.

LXVI. Deinde longè notissimum est, de Dei Opt. Max. voluntate non constare, nisi quantum ipse in S. Scripturâ patefecerit.

LXVII. Jam verò contendimus, ne Pontificij acceptationem aut donationem divinam constituent, nullâ significatione voluntatis divinæ fultam, qualem nec jura humana in negotijs civilibus admittunt.

LXVIII. Nam quoniam in sacris literis nullam expressam legimus vel minimam significationem divinæ voluntatis talis, quòd opera nostra acceptare velit ita, ut justitiæ suæ satisfaciant: meritò nos quoque hujusmodi acceptationem tamquam Pontificium commentum rejicimus.

LXIX. Amplectimur autem aliam, testimonijs evidentibus nixam. Ipse enim Filius hanc esse dicit voluntatem Patris sui, *ut omnis qui videt Filium, & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Item: *Credidit Abraham, & imputatum est ei ad justitiam.* Fides igitur est,

quæ acceptatione & donatione Dei nititur, non satisfactio operum.

LXX. Pergit Bellarminus & docet *satisfactione compensandam esse inæqualitatem, quæ non solum justitiæ sed etiam amicitie contraria est, Et quidem pro amicitia reformanda non posse hominem Deo satisfacere; nam satisfactio acceptatione Dei necessariò indiget; acceptatio autem amicitiam præsupponit. Justitiæ tamen æqualitatem restaurari posse; adeoque operibus laboriosis, tum spontè adsumendis, tum per sacerdotes injungendis justitiæ satisfieri, & peccati pœnam redimi.*

LXXI. Verùm unde probabit Bellarminus, Deum gratis nobis amicitiam suam restituere, velle tamen, ut ipsi nos per opera nostra justitiæ satisficiamus?

LXXII. Certè si peccatores omninò gratis in amicitiam reciperentur, fatin' salva foret justitia? Nec enim vir bonus sceleratum amicitia suâ dignatur nullo justitiæ respectu habito. Et si gratis fieret, quorsum Mediator ille Dei & hominum vitam suam posuisset pro ovibus suis? Quamquam itaque reconciliatio cum Deo gratis fit à parte nostri, non tamen gratis fit à parte Dei, qui merita Filij sui nostrorum vice acceptat, nobisque imputat.

LXXIII. Reconciliatio autem sive receptio in amicitiam cum compensatione quæ justitiæ fieri debet, ita cohæret, ut illa sine istâ non fiat: imò contrà quàm Bellarminus vult, receptio in amicitiam præsupponit compensationem justitiæ debitam, alioquin enim hæc violaretur. Idem igitur quod amicitiam restaurat, justitiæ quoque satisficiet; & quidem priùs justitiæ satisficiet, quàm nos reconciliari poterimus.

LXXIV. Et qualis sit reconciliatio aut amicitia, ubi re-

ubi reconciliatus & amicus ad pœnam adhuc obligetur? Exemplum proponit Bellarminus, in negotio aliquo civili; ut & ante ipsum Bonaventura: *Sicut in bellis, inquit, restituta amicitia non statim remittitur debitum damni illati: ita post remissionem culpæ in contritione remanet debitum pœnæ satisfactoriæ.* Non dicam nunc quo jure isthæc huc trahantur. Hoc saltem dico, reconciliationem five amicitiam illam initam habere respectum ad recompensationem faciendam, & illâ niti, adeo ut si recompensatio non fiat, aut fieri non possit, frustra quoque facta sit reconciliatio.

Compend
l. 6, rub. 27.

LXXV. Idemne Bellarminus dicit de nostro cum Deo reconciliatione? Certè vel fatente ipso nemo potest Deo pro peccatis in eum admissis satisfacere. Numquam igitur vera inter Deum & nos reconciliatio erit.

LXXVI. Quod autem dicit, nos non pro culpâ sed pro pœnâ satisfacere, ne ipsi quidem in hoc cum reliquis suæ sectæ omnibus conveniet. Nec scio, an cum ipso concilio Tridentino, expressè docente *quòd dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes efficiamur.* Item: *Si quis dixerit, satisfactions, quibus pœnitentes per Christum Jesum peccata redimunt &c. sed quidquid sit nihil est nisi mera ἀνολογία.*

sess. 4, c. 8.

can. 14.

LXXVII. Nam pro culpâ primò & propriè satisfacere dicimur, non pro pœnâ. Pœna enim debetur culpæ, & est pro culpâ. Qui igitur satisfacit pro pœnâ, satisfacit pro culpâ. Unde manifestum est, nihil hanc distinctionem aliud esse, quàm nebulam, quæ lucem verbi divini tenebris involvat & meritum Christi obscuret.

Cc 3

LXXIIX.

LXXIX. Quam autem pœnam Jùstitia divina pro peccatis exigit, evidens est ex hoc Deuteronomij: *Maledictus omnis, qui non servaverit, quæcunque scripta sunt in libro legis, ut faciat ea.* Si igitur pœnis satisfaciendum est, non tantùm temporalibus, sed & æternis pœnis satisfaciendum erit. Si pro pœnis satisfaciendum, non pro temporalibus tantùm, sed pro æternis etiam satisfaciendum erit. Hæ enim junctim debentur peccatis. Unde verò nobis probabit Bellarminus separationem, quarum, qualem & quantam ille suo sibi pro lubitu fingit? Audiamus ipsum: *Pœna illa, inquit, quæ luenda restat, post culpæ remissionem est illa ipsa pœna sensus, quam in gehennâ pati debuisset peccator remotâ solùm æternitate.* Tria enim complectitur pœna gehennæ: pœnam damni, pœnam sensus, & utriusque æternitatem. Ex his autem tribus malis, quæ sunt in gehennâ; à primo & tertio liberantur continuò, qui ad amicitiam Dei & ejus gratiam redeunt: Solùm autem remanet malum illud secundum, debitum videlicet pœnæ sensus ad tempus luendæ.

LXXIX. Credo Bellarminum quoque interdum fui oblivisci. Nam quod dicit continuò liberari à pœnâ damni, qui ad gratiam Dei redeunt, planè est contra ipsum. Destruit enim ipsius sententiam & purgatorium, in quo juxta delirium Pontificiorum luitur pœna non sensus tantùm, sed damni etiam. Quòd autem per pœnam sensus ad tempus luendam intelligat pœnas purgatorij, liquet etiam ex sequentibus: *Postquam, inquit, demonstratum fuerit, posse pœnam illam temporalem futuræ vitæ, quæ propriè debetur peccato, per opera laboriosa hujus vitæ redimi &c.*

XXC. Sed ut antè dixi, abundè Bellarminum redarguit

redarguit, qui urget ipsum, ut hæc sua tam bella commenta probet, non ratiunculâ aliquâ è proprio cerebro depromptâ, aut analogiâ, judiciorum civilium, quamquam & hæc ei hoc loci non subveniet; sed liquido & perspicuo verbo divino. Hoc autem manifestè ipsi contradicit, dum docet *Agnam Dei tollere peccata mundi*. Et Jesaias de pœnâ expressè: *Castigatio super eum, ut nos pacem haberemus*. Item: *Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum*. Paulus: *Chirographon*, (hoc autem continetur universum debitum) *quod erat contra nos, tulit è medio, & adfixit cruci*.

C. 53, v. 5.

63, 3.

Colof. 2, 14.

XXCI. Et quoniam meritis est Christus, non agendo tantùm, sed etiam patiendo, manifestum est satisfecisse ipsum non pro culpâ tantùm, sed pro pœnis etiam quibuscunque. Acerbissimas enim ipsamque adeo mortem pertulit.

XXCII. Sed quid laboremus? Veritas ipsa Belarmino expressit hæc verba: *Merita Christi sunt res viræ & sacræ, sed non solum justificant corda, verum etiam satisfactoria sunt pro reatu pœnæ, tum sempiternæ, tum temporariæ*. Jam verò, quæ sit ratio, quur pœnitenti meritum Christi adplicetur, quâ satisfactorium pro pœnâ æternâ, non autem quâ satisfactorium pro temporali? Nulla certè reddi potest, nec unâ litterulâ sacræ scripturæ hoc figmentum adstrui: immò Fides meritum Christi totum & indivulsum adprehendit, non distractum. Totum itaque credenti imputatur sive adplicatur.

1. 2. de in-

dulg. c. 1.

XXCIII. Deinde ubi nulla culpa, ibi nulla pœna. Sed in justificatione nostrâ tam longè à nobis removen-
tùr nostræ culpæ, quàm oriens ab occidente, Psal. ciii, 12.
Projiciuntur in profundum maris, Mich. vii, 19. E.
quoque

2 Cor. 5, 3.

quoque pœnæ eodem relegabuntur. Et quoniam in conspectu Dei non nudi sed meritis Christi superinduti, invenimur sancti & immaculati, quare pœnis nos afficiet, qui tales facit & invenit? Porro qui peccata punit, peccata imputat. Deus ejus, cui remissionem impertit, peccata non imputat, Psal. xxxi 1, 2. E. Deus, cui remissionem impertit, peccata non punit. Qui peccata punit, peccatorum recordatur. Deus peccatorum pœnitentis non recordatur, Jezech. xlix, 22. Jerem. xxxi, 34. E. Deus peccata pœnitentis non punit. Deinde, Ubi sublata est ira & indignatio, ibi quoque pœna quæ ab irato & indignante infligi solet, tollitur. At per Christum liberati sumus ab irâ divinâ.

XXCIV. Coloss. iiii, 13 dicit Paulus: *Condonate vobis mutuo, si quis adversus aliquem habuerit querelam, καθὼς καὶ ὁ Χεὶρὸς ἐχάρισται ὑμῖν, ὡς καὶ ὑμεῖς.* Condonabimus itaque nobis mutuò juxta Bellarminum, ita ut culpæ quidem gratiam faciamus, pro injuriâ tamen satisfieri velimus, & animum vindictæ cupidum retineamus.

Luc. 6, 36.

XXCV. *Estote misericordes, inquit Christus, sicut & Pater vester misericors est.* At Pater noster ita misericors est, ut culpam quidem condonet, pœnas tamen exigat tum hujus vitæ tum alterius exquisitissimas, nihilo mitiores pœnis inferni. Ergo nos quoque eodem modo misericordes erimus.

XXCVI. Abundè jam constare arbitror, figmentum esse hanc culpæ à pœnâ separationem, ut scilicet culpa quidem condonetur, pœna autem retineatur, quæ vel sustinenda sit, vel pro eâ satisfaciendum. Egregia verò condonatio! Quasi judex furi diceret: Culpam tibi

tibi ex commiseratione clementer remitto, sed tamen hodie suspenderis.

XXCVII. Demum Meritum Christi aut sufficiens est satisfactio pro culpâ & pro pœnâ, aut insufficiens. Illud concedit Bellarminus; hoc enim dicere non potest absque manifestâ blasphemiâ. At si nos post sufficientem satisfactionem adhuc satisfaciamus, inanis & inutilis erit satisfactio aut prior, aut posterior. Quinimò injustus erit Deus. Semel enim sufficienter & abundantè satisfactum. Si à nobis iterum satisfieri velit, bis in idem vindicabit, & similis erit tyranno.

XXCIX. In capite quidem proximè subsequente probare conatur Bellarminus, quod sæpe remissâ culpâ maneat debitum luendæ pœnæ; & probat de pœnis hujus vitæ, quas non ex condigno sed solùm ex congruo à Deo certis peccatis infligi dicit. l. 4. c. 2.

XXCIX. Nempe excogitanda fuit aliqua rethna, per quam pœnæ etiam hujus vitæ in theatrum producerentur. Nam superiore capite ex Cajetano dixerat: *Pœna illa, quæ luenda restat post culpæ remissionem, est illa ipsa pœna sensus, quam in gehennâ pati debuisset peccator, remotâ solùm æternitate.* Quæreret aliquis non immeritò, an igitur pœna hujus vitæ sit pœna gehennæ?

XC. Quæ autem secundo hoc capite adducit Bellarminus, omnia laborant fallaciâ secundum non causam ut causam. Adfliguntur enim pij, non ut adflitionibus istis justitiæ divinæ satisfiat, & pœnæ peccatorum luanur, nam hoc præstitum est passionibus & satisfactionibus Jesu Christi, verùm ob causas longè alias.

XCI. Primò quidem ut ipsi de magnitudine divinæ iræ & suorum peccatorum commonefiant, in poste-

D d

rum

CUR PIJ
ADFLI-
GANTUR.

rum cautiùs mercari discant, ad ardentès preces & desiderium futuræ vitæ incitentur. Deinde ut alij etiã pij erudiantur, suamq̃ue conditionem agnoscant. Tertiõ ne qui foris sunt occasionem calumniandi arripiant, quasi impunè liceat peccare ijs, qui sunt in Ecclesiã. Expressè hoc Davidi indicatur: *Quia blasphemare fecisti inimicos nomen Domini &c.* Neque non tales cum animo suo reputent, *εἰς τὴν ὕψω̃ ξύλω̃ τὰυτᾶ ποιῶσιν, εἰ τὴν ἑρῶ̃ π̃*

Luc. 23, 37.

1 Pet. 4, 17.

ἔρηται; Item: *Quis erit finis eorum, qui non obediunt Evangelio Dei?*

PŒNÆ
PECCATORUM.

XCII. Observandum autem hic est, Pœnam esse duplicem, & unam propriè & simpliciter esse ac dici pœnam; alteram impropiè & æquivocè, propter similitudinem quamdam, quam habet ad priorem.

Ex. 27, 24.

Lev. 24, 20.

Deut. 19, 21.

XCIII. Prioris generis pœna imponitur in foro judiciario ab actu justitiæ secundum proportionem, ut inter culpam & pœnam æqua sit proportio. Ita præcipit Deus ut in judicijs civilibus oculus rependatur pro oculo, manus pro manu, pes pro pede, dens pro dente. Ita ipse Deus exegit pœnam à Filio suo, qui in se receperat peccata omnium nostrùm. Ita exigit ab impijs & incredulis, & exiget in vitâ futurâ.

XCIV. Posterioris generis pœna imponitur ab actu providentiæ ob causas paullo ante commemoratas. Dixi autem pœnam esse & dici æquivocè, propter similitudinem ad veram pœnam. Convenit enim in materiali. Nam sicuti hæc adstrictio est, & ægrè facit carni: ita & illa. Utraque etiã ad culpam respectum habet; sed hæc ad eam ut vindicandam: illa ut emendandam. Differt itaque ratione formalis, efficientis quoque & finis. Non enim infligitur secundum proportionem ab actu

actu justitiæ, ideo ut sit pœna, sive ut peccatum vindicet aut pro eo justitiæ satisfaciatur.

XCIV. Unde manifestum est, hujusmodi pœnam improprie pœnam dici, neque judiciariam, sed paternam esse, adeoque rectius Castigationem nominari. Nam Deus pater noster est, seque Patrem nostrum ipse non uno in loco adpellat. *Sicut igitur pater miseretur liberorum, ita Dominus miseretur timentium eum.* Et sicut pater castigat delicta liberorum, non ut delicta ad justitiæ lancem adpenſa vindicet, sed ut liberòs ad virtutem adsuefaciat, cautioresque & moratiores reddat: eumdem ad modum statuendum erit de Patre Opt. Max. ejusque in filios suos adfectu.

XCVI. Bellarminus ipse sic scribit: *Non semper tribulatio hujus vitæ est purgatoria. Nam multi justis adfliguntur, non ut purgentur: (purgari hic est Bellarmino pœnas pro peccatis luere, sic enim ille accipit purgatorium) sed ut exercentur & probentur, juxta illud Eccles. XXVII, Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.*

lib. 1. de
Purgat. c. 1.

XCVII. Porro notandum est ad pœnas improprie dictas pertinere Morbos & Mortem toti humano generi communes. Consequuntur enim naturam ut talem, & ad bruta quoque spectant. Quamquam venire possint nomine pœnæ etiam proprie dictæ, si morbi sint præter naturam, & mors præceps aut violenta.

XCIX. Postquam probare conatus est Bellarm. cap. II suam illam pœnæ & culpæ disjunctionem, pergit cap. III ostendere, quòd bonis operibus pro reatu pœnæ satisfieri possit, & aithoc in scripturis tam evidens esse, ut mirum sit ab ullo negari potuisse. Mirum autem

est Bellarminum tam invalidas consequentias texere: Deprecati sunt. E. justitiæ pro pœnis satisfecerunt. Et quis non rideret ita arguentem: Filius enormiter peccavit in parentem: deprecatus autem est, promissit emendationem, & ejus etiam specimen quoddam dedit. E. justitiæ pro delicto satisfecit?

XCIX. At contra. Quod imperfectum est, non potest ullo modo satisfacere perfectissimæ justitiæ divinæ. Sed opera nostra sunt imperfecta, & contaminata per adhærentiam peccati, & comitantem spiritus & carnis luctam. Deinde unus est Mediator inter Deum & homines, ad cujus officium hoc spectat, ut pro peccatis satisfaciat. Qui igitur pro peccatis satisfacere conatur, sibimetipsi Mediatoris partes arrogat & in unicum illum injurius est.

2 Tim. 2, 5.

C. Pergit autem Bellarminus, & docet, opera, quibus reatus peccati præteriti expiatur, sponte suscipi posse, cap. IV; rectè etiam à sacerdotibus injungi, cap. V. Et quidem, quum hoc propriè Pœnitentiam spectet, adeo ut pars ejus sit, necesse est fundamentum habeat in sacris & jure divino. Dicit autem: *verba illa Domini* (sub initium recitavimus) *satis apertè hoc docent.* Eâdem scilicet firmitate & evidentia consequentiæ, quâ superiore libro confessionem demonstrabat, & actum judicarium deducebat.

CI. Sed lubens cognoscerem, quum verbis istis judicium constituatur, & quidem adeò exactum, ut judicem omnia delicta & omnes omnium circumstantias discretè intelligere oporteat; in quo tamen foro & coram quibus judicibus culpa remittatur, remittatur etiam potissimum pœnæ, residuum verò convertatur in orationem,

nem, jejunium & eleemosynam? Judicium igitur ibi non exerceri vel ipsi concedant; & exactam adeo confessionem ad Pontificiam hujusmodi operum impositionem non requireres ipsa testetur.

CII. Sed his relictis manifestum est ex verbis & antè nos ostendimus, institutam esse remissionem peccatorum, non per solutionem, ut requiratur satisfactio. Et remissionem non imperfectam, absit enim id, quod vergent in ignominiam Institutoris; sed perfectam. Remittetur itaque quidquid nomine peccati includitur, nimirum reatus & culpæ & pœnæ.

CIII. Juxta Pontificios remittere peccata, significat remittere & retinere; solvere significat solvere & ligare: qualis expositio communi sensui & expressis verbis repugnat. Sunt enim satis manifesta; *Quorumcumque remiseritis peccata, remittuntur eis; quorumcumque retinueritis, retenta sunt.* Nimirum quibus remittuntur peccata, ijs plenè & perfectè remittuntur.

CIV. Postremò si justitiæ divinæ temporalis pœnâ, & hac vicissim operibus à sacerdote inunctis satisfieri potest, unde sunt adflictiones, quibus pij præ cæteris plerumque subjiuntur? Certè satisfactio, si vera sunt quæ tradunt Pontificij, pœnas & adflictiones tollet. Aut si non tollit, nullius erit momenti, sed merum figmentum. Neque enim Deus injustus est, aut tyrannus, ut pro quibus satisfactum sit, iterum vindicet. Claves itaque vel experientiâ teste pœnas temporales nec tollere possunt nec imponere: sed hoc pro arbitrio DEUS secundum bonum consilium & providentiam suam præstat; impios quidem verè puniendo, suos autem filios paternè corripiendo & castigando.

CV. Et scilicet Pontificijs vice pœnarum temporalium alioquin peccatis debitarum opera sua pœnalia injungere, quur non fures & latrones à supplicijs absolvunt, & dimissâ culpâ pro pœnis orare, jejunare & eleemosynas dare jubent? Quur non morbos ipsamque adeo mortem abrogant? Quod si judicio & sententiæ civilis Magistratus præjudicare nolunt, eamque pervertere aut evertere nec possunt nec debent; quam sibi quæso licentiam arrogant, potestatemque sumunt in mutandis & abrogandis judicijs Dei: quæ aliàs imperscrutabilia dicuntur, & viæ ejus impervestigabiles, Rom. XI, 33.

de Indulg.
l. 2, c. 1.

CVI. Considerentur hæc quæ scribit Bellarminus: *Si non potest Indulgentia tollere pœnam, quâ Prætor aliquem multavit ob furtum vel homicidium, quanto minus tollere poterit eam, quam Deus alicui decrevit? Quam igitur pœnam, inquires, tollit Indulgentia? Illam quæ in foro pœnitentiario infligitur.* Egregiam Indulgentiam, quæ tollit orationem, jejunia & eleemosynas! Sed ad rem. Indulgentia non tollit pœnas divinitus immissas. E. nec satisfactio. Nam Indulgentia tollit ipsam satisfactionem; Satisfactio autem includit & præsupponit reatum & pœnas. Quod igitur has non tollit, nec illam tollit. Quod has relinquit, & illam relinquit. Deducitur itaque, Indulgentiam tollere pœnas, si tollat satisfactio: Aut ex hypothesi Bellarmini, quum non tollat Indulgentia, nec satisfactionem eas tollere. Adde quòd Indulgentia non concedatur nisi à Pontifice & Prælati: Satisfactio autem à quolibet sacerdote imponatur.

CVII. Quamquam itaque poneretur hæc hypothesis, post dimissam scilicet culpam remanere pœnas propriè dictas: nihil tamen ea patrocineretur causæ Pontificiæ. Promptum enim foret ostendere, has ipsas clavibus neutiquam subesse.

DISPU-